

23

SVETIMIĘJI

23. SVETIMIEJI

Nobelio premijos laureatų, akademikų, garsiųjų rašytojų
novelės, apysakos, romanų ištraukos.

REDAGAVO:
Vytautas K. Prutenis

1997 400-eis lietuviškos knygos jubiliejinius metus

Würzburgas Bavarija

Pearl S. Buck

TÈVAI IR MOTINOS

Šiame sausumos pakraštyje, kuris kyla iš potvynio, tijančio nuo vieno akiračio galo iki kito, yra mažos kupetos, tarsi iš skeveldrų ir griuvėsių. Kiekvienoje kupetoje yra keli mediniai suolai, grubiai ištašytas stalas, maža indauja, mažas geležinis katilas, pastatytas ant išduohto molinio pagrindo, pajuodavusio nuo dūmų. Bet katilai yra šalti ir jau kelios savaitės yra tokie, nes nėra kuo deginti po jais.

Potvynis yra viską pasiėmęs.

Kiekviena tų kupetu yra visa, kas liko iš namų ir ūkio. Visa kita nusinešta potvynio; taip pat ir pasēliai, kurie buvo pasėti ir niekad nenupiauti. Aplink kiekvieną tokią kupetą išgelbėtų daiktų spiečiasi būrelis žmogystų — vyras, moteris ir keli vaikai ir, gal, senis ir senė, bet tų nėra daug. Daugiausia būreliai susideda iš tėvų ir motinų ir jų vaikų. Tarp tų tėvų ir motinų vyksta lyg prislopintas kivirčas, ar viešpatauja kurčia tyla. Ko jie kivirčijasi?

Štai tėvas, jaunas ūkininkas, métø niūrius žvilgius į savo jauną žmoną. Jie turéjo susivesti labai jauni todél, kad, nors visi penki vaikai yra jų, vyriausiąjam nėra daugiau kaip aštuoneri metai, o tėvui nėra daugiau kaip dvidešimt šešeri ar septyneri metai. Motina dar jaunesnė. Tėvas yra stiprus ir rudas, nors dabar labai sulysęs. Bet jis yra toks žmogus, kokių gali bet kur kaimė matyti, žmogus, kuris myli savo žemę ir didžiuojasi savo gerai suartais laukais, savo geltonų javų krūvomis ir visa savo gėrybe. Jis jais didžiuojasi todél,

kad tai jo darbo vaisius, ir jis didžiuojasi, kad yra taupus ir pajegus.
Jo veidas rimtas, kiek kietas, bet tai geras veidas, bet dabar, kai yra
paniūrės, o akys yra doros, nors kupinos nevilties.

Motina žiūri į ji tik paslapčiomis, ir taip greitai nuo jo nugrežia
žvilgi. Tai buvo graži, apvalais veidais kaimo mergaitė, jos kojos
nerištos, ir visas jos kūnas, jei nebūtų dabar toks sulysęs, būtų gra-
žios lyties ir stiprus. Bet jos akys yra įdubusios, ir jos plaukai yra
parudiję ir vėjo sutaršyti, nes ji nėra jų jau daug dienų šukavusi.
Jos lūpos yra išdžiūvusios ir papilkėjusios, nors ji nuolat jas laižo
liežuviu sudrėkinti.

Ji labai užimta. Ji tolydžio saugo vaikus. Du niekad jos nepalieka.
Vienas yra prie krūties, kuris dabar yra menkas, susitraukęs odos
gabalėlis. Tačiau tas mažas išblyškęs padarėlis, kurį ji laiko priglau-
dusi prie savęs, tyliai kiuto, nors krūtis tuščia, tik kartkartėmis
tyliai painkščia. Kitas vaikas yra maža dvejų metų mergaitė, —
mažas, surukęs padarėlis, kuris tylutėliai ir nejudomai glüdi motinos
prieglobstyje. Kiti trys vaikai daug nejuda, bet, kada vienas iš jų
truputi paslenka į šalį ir prieina prie vandens krašto, motina pašau-
kia ir nenurimsta, kol visi vaikai vėl nėra ranka pagaučiamai.

Ji ypatingai nerimauja naktimis. Tada beveik akių nesudedas ir
laiko visus vaikus prie savęs prispaudusi. Keliasdešimt kartų ji pa-
bunda iš snaudulio ir greitai juos rankomis apčiuopia. Ar jie vis ten
— visi penki? Kur kita mergaitė? Taip — štai ji — jie visi čia. Jei
tévas tik krustelia, ji aštriai sušunka:

— Kur eini — kas atsitikो?

Kartais tévas karčiai ant jos nusikeikia. Ji žino, ko jis keikiasi.
Ji nė žodžiu neatsako. Tik laiko vaikus apglébusi ir kartotinai juos
tamsumoje skaito.

Rytui išaušus, ji subruzda, lyg turėtų daug maisto paruošti. Pa-
semia šalto vandens iš upės ir sumaišo ji su trupučiu miltų, kuris
jiems liko. Mégina linksmai pasakyti:

— Tikrai daugiau miltų liko, kaip maniau. Dar daug dienų ištak-
ime.

Ji taip su-
dvielij vyre-
gauta, žvilgi-
nesako. Jos
pavyksta, ji
skauda vidu
nugarą, ji sl-

Bet vyras
ju daro, ir
Neleisiu

Jis nenur-
irebia maž-

Bet, než-
atsarga ir
tildymu, ir
stori ir ra-
prasti, kai
astrodo, kai

Tada jis
rankomis,
gaubia sia-

— Neva
Pamatę
zinodami

Šitaip t
Kasdien r
motina sk

Bet jis r
kūnas už
Bet nepa
gaitėms, J
valandėlė
xitidūsta,
Pilkajo
tusi net

Ji taip susitvarko, kad didžiausioji dalis tenka tévui, ir nutildos dviejų vyresnių berniukų rékavimus, lyg kokio pasibaiséjimo pa-gauta, žvilgiodama į virą, kuris žiūri į juos visus niauriai ir nieko nesako. Jos dalis yra visų mažiausia, nors ji ją garsiai sučepsi. Jei pavyksta, ji nieko nevalgo apsimedesdama, kad néra išalkusi, kad jai skauda vidurius. Jei gali nutverti akimirką, kada vyras yra atsisukęs nugara, ji skubédama ir slapstydamasi papeni abudu mažyčius.

Bet vyras nesiduoda apgaunamas. Jis užrinka ant jos, pamatęs, ką ji daro, ir šaukia:

Neleisiu tau badu mirti, kad vienas iš jų galėtų išlikti gyvas!

Jis nenurimsta, kol jos nepamato dubenélio princenant prie lëpų. Ji grebia mažais gurkšniais, taupydama, kad atrodytų daugiau.

Bet, nežiūrint visų jos sukčiavimų, vyras žino, kokia maža yra jų atsargā ir kaip vaikai rékia maisto. Jie nevisados klauso motinos tildymų, ir berniukai kartais ima garsiai verkti. Jie kitados buvo stori ir raudonveidžiai, visados pavalygydavo iki soties ir negali suprasti, kaip vanduo šitaip atiteliuškavo ir uždengė žemę, ir jiems atrodo, kad tévas turi ką nors išgalvoti.

Tada jis nueina ir atsiséda prie vandens krašto ir užsiima ausis rankomis, kol sūnūs verkia. Tokiaiš momentais motinos veidą ap-gaubia siaubas, ir ji maldauja sūnus, šníbždédama jiems:

— Nevarykite tévo į neviltį. Nutilkite — nutilkite!

Pamatę jos veidą, jie nutyla išsigandę, jausdami pavoju, bet ne-zinodami kokį.

Šitaip tarp tévo ir motinos vyksta tas tylus, baisus kivirčas. Kasdien miltai mažėja pintinéje, o potvynis neslūgsta. Kas nakti motina skaito vaikus tamsoje.

Bet ji negali amžinai nemiegoti. Ateina naktis, kada jos išbadéjės kūnas užmiega, ir ji to nežino. Ji laiko vaikus aplébusi rankomis. Bet nepajunta, kada tévas sujuda ir pašnibžda dviem tylioms mer-gaitėms. Jos paseka paskui ji patenkintos. Jis grižta sverdédamas po valandélys, vienas, ir atsigula tamsoje. Vieną kitą kartą jis sunkiai atsidūsta, ir kiekvienas atodūsis išsiveržia iš jo kaip sudejavimas.

Pilkioje aušroje motina staiga pabunda. Ji siaubo pagauta, supras-lusi net prieš pabusdama, kad buvo užmigusi. Jos rankos čiuopia

vaikų — kur kiti du? Ji suklykia ir pašoka ant kojų, staiga sustiprė
jusi. Ji puola prie vyro, pagriebia jį, spieglia:

— Kur kiti du vaikai?

Jis sėdi susigūžęs ant žemės, pritraukęs kelius, galvą nuleidęs ant
kelių. Neatsako.

Motina nesitveria. Ji klaikiai verkia ir purto vyra už peties ir
spieglia:

— Aš jų motina — aš jų motina!

Jos klyksmas pažadina visus toje vargo stovykloje. Bet nepasigirsta
joks balsas. Visi žino, dėl ko jie kivirčiasi. Tokio kivirčo jau visur
būta. Motina ima baisiai vaitoti ir prataria:

— Ar motina galėtų kada padaryti tokį dalyką — tik tėvai, kurie
nemyli savo vaikų, kurie jiems gaili trupinio maisto!

Tik tada paniurės vyras prabyla. Jis pakelia galvą nuo kelių ir
pažiūri į moterų pilkoje aušroje ir sumurma:

— Ar manai, kad aš jų nemyliu? — Jis atsuka galvą ir po valandė-
lės vėl pasako: — Jie baigė badauti. — Jis staiga be garso pravirksta,
ir, pamačiusi jo sutrauktą veidą, net motina nutyla.